

19
D. D.
DISSERTATIONEM
DE
FUNDAMENTO DECIMARUM
ECCLESIASTICARUM,

Adprob. Amplisf. Ord. Philos. Aboënsf.

P R Æ S I D E
Mag. JOH. BILMARK,

HISTOR. ET PHILOS. PRACT. PROFESSORE REG. ET ORDIN.

NEC NON

REG. ACAD. H. T. RECTORE MAGNIF.

Publice PRO GRADU examinandam proponit

NICOLAUS GESTRIN,

V. D. M. DALEKARLUS.

In Audit. Super. d. 8 Jun. 1796.

M. A. M. C.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

§. I.

Morem inde ab antiquissimis retro temporibus haud infrequentem fuisse novimus, ut homines, sensu quidem Summi Numinis imbuti, sed simpliciores tamen adhuc, nec de Divinis fatis edocti perfectionibus, sibi persuaderent, DEO O. M. gratum esse & acceptum; quicquid suæ maxime conveniret indoli. Quam igitur bonis illi obtentis plurimum delectarentur, & ab harum possessione suam metirentur felicitatem, in suum quoque induxerunt animum, DEO gratisimum futurum, si partem bonorum sibi concessorum, cultui DEI externo, solennem in modum peragendo, impenderent; gratum ita animum, quo munificentissimum prosequerentur Benefactorem, publice testaturi. Hinc oblationes Eucharisticæ & Sacræ varii generis exstiterunt; ad quas pertinent *Decimæ*, quibus indigitatur quota, vel, strictius loquendo, decima pars proventuum terræ, & aliorum bonorum, legiūne paritorum, Ecclesiæ vel Reipublicæ exsolvenda. Atque hoc intuitu decimæ dispesci sueverunt in *Ecclesiasticas* & *Seculares*. Quocirca obiter observamus, quod in definitione decimarum loco Ecclesiæ alii substituunt *DEUM*, non quod credant, DEUM, utpote & sc-

licissimum, & sibi sufficientissimum donis quibusdam egere, sed ut homines eo magis adstringerentur decimas tempestive solvere. Mittimus seculares decimas, de Ecclesiasticarum autem fundamento nonnulla, alterum edituri specimen Academicum, disferere constituimus, mitiorem Benevoli Lectoris censuram, quo par est verborum honore nobis in antecessum expetentes.

§. II.

In fundamentum itaque Decimarum Ecclesiasticarum inquisituris necessarium videtur, earum respicere antiquitatem. Quantum autem ex Historiarum penu, quod excusimus, colligere licuit, prima eademque expressa decimarum mentio in Historia Patriarchæ ABRAHAMÆ injicitur, qui, post insignem ab hostibus suis reportatam victoriam, ad suos reversurus lares MELCHISEDECO, Regi ac Divino Ministro in Salem, decimam obtentæ prædæ partem in tesferam grati erga DEUM animi ex propensa voluntate obtulit, Gen. XIV: 20. An alio, præter hoc eucharisticum, ad hoc donum offerendum sollicitatus fuerit motivo, non quidem constat; attamen si mos solvendi Regibus decimas longe ante istam expeditionem per Ægyptum invaluerat, quæ antiquorum nonnullorum est sententia, verisimile fit, Abrahamum eundem morem, in quo nihil reprehendendum inveniret, adoptasse; præsertim quum aliquamdiu in Ægypto, presus caritate annonæ, quæ terram Canaan afflixerat, versatus fuisset. Quicquid hujus sit, nullum omnino in Historia Sacra occurrit indicium, ex quo posset colligi, Supremum cæli terræque Monarcham hoc tributum generi humano circa mundi infantiam imperasse. Constituta autem post plura dehinc secula Republica Judaica, Deus Israëlitis diserte præcepit, Levitis, quod nullam acciperent Terræ promissæ portionem, & tamen quotidianum ad tabernaculum ministerium, ob nimiam cerimoniarum, jugiter observandarum, pompam perquam difficile, curarent,

rarent, ex agrorum, vinearum ac pecorum proventu decimas in eorum sustentationem solvere, Num. XVII: 21. seq. Si quis forte crederet, sortem Levitarum hæc decimarum ex reliquis Israëlitis Tribubus perceptione factam esse nimis lautam, præsertim quum hæc tribus esset ceteris minus numerosa; is juxta perpendat, quæsumus, partim quod Levitæ totas sibi non retinerent decimas, sed decimam earum partem solverent Sacerdotibus, nec parum erogarent pauperibus, partim etiam quod licet nullas itatis diebus ad populum haberent conciones, ut nostri Sacerdotes, cultui tamen ceremoniali, multum operosiori, invigilarent, nec non quod Levitæ præcipui in sua Natione fuerint officiales, judices videlicet, Doctores, Legis Divinæ Amanuenses, Medici, ut alia, eis injecta, reticeamus munia (a); ampliori proinde salario, ut suis muneribus majori præesent integritate, sustentandi. Præsumere quoque licet, decimas Levitis olim solutas, & in beneficiis magis, quam in debitis habitas, nec non cujusvis conscientiæ relictas, ceterorum portionibus non multo majores fuisse (b).

(a) Vid. *J. D. MICHAELIS Mosaisches Recht Tom. I. p. m. 286, 287.* (b) Vid. *Libri modo cit. Tom. IV. p. m. 59.*

§. III.

In censum itaque venientibus circumstantiis ac conditionibus, quibus decimæ Levitis sub Theocratico concessæ fuerunt imperio, oppido patet, easdem se tueri cum æquitate naturali, utpote in compensationem sortium tam agrorum, quam hinc pendendum commodorum inter reliquas Israëlitas tribus amissarum datas, quam Lege Divina Positiva, in §. antecedente a nobis commemorata. Quæ quidem momenta

sicut Novi Testamenti Sacerdotibus, quibus non eadem, quæ Levitis olim, injuncta sunt officia, applicari non possunt; ita nec Salvator CHRISTUS solutionem decimarum in sua Ecclesia urfisse legitur. Verum quidem est, quod mentionem faciat decimarum, quas sub Novi Fœderis initium Scribæ & Pharisei ex mentha, anetho & cumino præstabant Matth. XXIII: 23. Luc. XI, 42; qualem vero erogationem Auditoribus suis eo minus ad imitationem proposuit, quod Phariseis, in hoc cultum Divinum consistere opinantibus, aliaque officia caritatis plane negligentibus, ob talem animi levitatem maledicat. Ex sententia Salvatoris in fine citatorum versiculorum occurrente: *Hæc oportuit facere, & illa non omitti*, concludunt nonnulli, decimas etiam in Novo Testamento approbari (a); quod licet negari non possit, inde tamen non sequitur, decimas esse præceptas (b). Citantur insuper alia Scripturæ S. dicta in demonstrationem necessitatis decimarum, Novi Testamenti Sacerdotibus solvendarum, scilicet quod *operarius dignus sit mercede sua* Luc. X, 7, itemque: *Domini constituit iis, qui Evangelium annunciant, ut ex Evangelio vivant*. 1. Corinth. IX: 14; sed quum in hisce dictis nulla fiat decimarum mentio, quod probandum erat, non probant. Docet insuper Historia Ecclesiastica, primos Christianorum Sacerdotes nullas per plura secula a suis Auditoribus vel postulasse vel obtinuisse decimas, ea contentos forte, quam vel sua opera vel symbolis fidelium in commune sponte sua collatis sibi parare possent. Vanum etiam in primitiva Ecclesia fuisset mandatum de decimis pendendis, paucis omnino Christianorum eos habentibus redditus, ut partem eorum, sine gravi sua jactura, Ministris Ecclesiæ quotannis possent distribuere. Imo quum Patres Ecclesiæ, qui decimarum Ecclesiasticarum primi faciunt mentionem, eas in sustentationem præcipue pauperum ac deinceps Ecclesiæ Ministrorum commendent; evidens est, decimas hactenus magis beneficiorum, quam tributorum imperatorum loco fuisse habitas (c).

(a) Vid.

(a) Vid. *POLYDORUS VIRGILIUS* Libr. VI de inventione rerum Cap. 14 (b) Vid. *J. H. BÖHMERS* jus Parochiale p. 394 (c) Hinc *JUSTINUS* Apolog. 2. p. 99: Qui copiosiores sunt, inquit, & volunt, pro arbitrio quisque suo, quod visum est, tribuunt, & quod ita colligitur, apud Praepositum deponitur, atque inde opitulatur pupillis & viduis, & his qui propter morbum aut aliam causam egent.

§. IV.

Sequente autem tempore, potentia Pontificis Romani per suam altitiam atque supinam populi ignorantiam & hinc fluentem nimiam simplicitatem magis magisque crescente, factum est, ut ille summorum Principum majestatem primum æmulari, nec multo post exsuperare inciperet. Quare quum ab ipsa civitatum origine fuerat necessarium, ut cives Principi suo tributa, in salutem publicam impendenda, sed auri & argenti copia isto ævo fere deficiente, ex annuis potissimum proventibus colligenda, seu decimas solverent; Pontifices quoque Romani & horum Ministri tales decimas, precibus non raro armatis, ex suis postulare cœperunt Auditoribus, variis in speciem justæ sue postulationis usi argumentis. Et primo quidem sibi suisque muneribus tribuerunt quicquid proficuum in utilitatem ac commodum veteris Testamenti Levitarum & Sacerdotum DEUS ordinaverat; paria jura cognominibus Ecclesiæ Ministris, disparibus licet sub circumstantiis, tribuentes. Enimvero satis, ut nos opinamur, evictum dedimus, decimas Levitis fuisse debitas jure plane particulari, Israëlitas solos & eorum Republicam respiciente; a qua quidem sententia nec plane alienos fuisse multos inter ipsos Romanenses constat. Audiamus Paulum SARPIUM de iis Doctoribus, qui Parochis decimas jure Divino universali adjudicant, tale nec ineptum judicium ferentem: *Je ne puis me passer de di-*

A. D. 1640. *ne,*

re, que ces Docteurs ne parlent par ignorance sur cette matière, mais par finesse, pour autoriser leur prétention sous le Nom du droit Divin, & pour se mettre en credit auprès des gens simples. Mais on pourra ici les convaincre & leur fermer la bouche. Dans le même texte de l'Ecriture, où Dieu commande donner la Dixme aux Levites, il ordonne aussi, qu'ils ne puissent posséder aucun fond de terre, & qu'ils se contentent des dixmes. Si par ce commandement le peuple est obligé de leur donner la dixme, ils seront aussi obligés de n'avoir point d'héritages (a). Præterea ex constitutionibus Apostolicis probare conati sunt Romanenses antiquitatem ritus hujus Levitici, in Ecclesiam christianam introducti; quod autem argumentum quam parum valeat, vel exinde colligitur, quod accuratiores Critici assatim ostenderint, constitutiones istas pro commentitiis esse habendas. Quibus addendum, fundamentum decimarum, a se postulatarum, ex Scriptura Sacra eo iniquius arcescere Ecclesiæ Romanæ Præfules, quo certius constat, eos Auditoribus suis imperasse decimas non solum ex frugibus & pecoribus, ceu in Republica Hebræorum, sed insuper ex singulis rebus, ex quibus aliquid percipi posset lucrum; cujus unicum tantummodo exemplum, ab eodem SARPIO commemoratum nunc adferemus: En 1195 Célestin III. commenda, que l'on contraignit par excommunication le peuple de payer les dixmes non seulement du vin, des grains, des fruits des arbres, du bétail, des jardins, des marchandises, de la paye militaire, de la chaspe & pareillement des moulins à vents; tout cela est exprimé dans les Decretales des Papes. Mais les Canonistes ont passé bien plus outre en disant, que les pauvres, qui mendient par les rues, sont obligés de payer la dixme des aumônes qu'on leur fait, & les femmes publiques une partie de leur infame gain, & telles autres choses, qui n'ont jamais pu se mettre en usage (b).

(a) *Vid. Trait. des Benefices art. 21. qv. 1. (b) Vid. libr. modo citat. p. 170.* § V.

§. V.

Ab opinione de fundamento decimarum Ecclesiasticarum a Scriptura Sacra arcescendo, per Doctores Romanenses præcipue propugnata, parum abfuerunt alii Scriptores, multiplicis eruditionis fama in Orbe Litterato cæteroquin celebres; quos inter nominasse sufficiat Illustrem H. GROTIUM, ita disferentem: *Lex (Mosaica) manu ductrix ad Christum. Sic Lex vetus de Sabbato, & altera de decimis, monstrant Christianos obligari ne minus septima temporis parte ad cultum Divinum, nec minus fructuum decima, in alimenta eorum, qui in sacris rebus occupantur, aut similes pios usus seponant* (a). Mittimus nunc præceptum de sanctificando Sabbato; in illo autem de decimis distinguimus id, quod juris est naturalis ab eo, quod juris est Positivi, partim Divini, partim humani. Juri Naturali est omnino conveniens, alimenta & cetera necessaria vitæ præsidia præbere Ecclesiæ Ministris, cultum DEI publicum rite administraturis, & sine publico salario (nihil tamen interesse videtur, an decimarum præstatione vel alio modo necessitatibus eorum subveniatur) officio suo propter indigentiam defuturis; determinatio autem certæ cujusdam quantitatis, eo nomine præstandæ, puta decimæ reddituum partis, ad jus spectat Positivum; quotam partem DEUS per Moysen Israëlitis tantum, non item aliis gentibus ad tempus constituit; sicut modum percipiendi decimas, in diversis sæpe provinciis diversum, Constitutiones definiunt civiles.

(a) *Vid. Libr. I. de Jure belli & pacis Cap. I. §. XVII. n. 4.*

§. VI.

In Illustrissimorum Regni Sveciæ Gothici Ordinum Comitibus, Holmiæ An. 1682. habitis, inter alia maximi momenti nego-

negotia tunc expensa, multum quoque fuit disquisitum: quo modo redditus, inconsulta superioribus temporibus facta largitione ita exhausti, ut suam tenuitatem fere erubescerent, ita augeri possent, ut necessitatibus Patriæ in posterum sufficerent; quæ quidem occasione Ordo Equestris atque militaris consultum duxit, ut Ministri Ecclesiæ certa in posterum acciperent stipendia, & vicissim beneficia cetera, eis concessa, ærario vindicarentur. Quam propositionem ægerrime ferens Ordo Ecclesiasticus, apologiam, in suorum jurium defensionem a se conscriptam Regi submisit exhibuit, hoc gerentem rubrum: *Prästskapets Bevis, at des löningar och Inkomster ej kunna, efter Högloflige Ridderskapets Förslag rubbas och minskas, utan fast mera efter Guds Ord och werldslig Lag, oklanderade hågnas och bibehållas (a)*. In hoc scripto, multa & cura & animi anxietate confecto, primo urget Clerus, talia molimina non solum in muneris Ecclesiastici præjudicium vergere, sed etiam subveretur, non paucos ex decimis sibi subtractis occasionem arrepturos argumentandi, ipsam Religionem despiciatui in nostrâ haberi patria, ipsiunque conamen in verbi Divini contumeliam cesurum. Deinde æquitatem decimarum, hæcenus perceptarum, jure præscriptionis tueri nititur Clerus, statim ab initio significans, cum alios Pios Principes, etiam ex Gentilibus (b), tum imprimis gl. M. Reges Sveciæ, ob suam pietatem inclytos, non modo non imminuisse redditus Ecclesiasticos, sed eos, quantum temporis, quo vixerunt, ratio permisit, auxisse. Et tandem citatis Scripturæ Sacræ dictis ex veteri & novo Testamento, quotquot fere de decimis & oblationibus agerent, ex hoc fundamento æquitatem solutionis decimarum arcescit, ita concludens: *Fördens skull, som de (sermo est de Sveciæ Regibus) väl hafwa wist, at Prediko-Ambetet i det Nya Testamentet, hvilket Andan gifver, hafver större klarhet och härlighet, än det hade uti Gamla Testamentet, då det dödade genom Bokstafven; altså hafwa de ej welat, det Ewangelijka Predikares vil-*

milkor och lågenhet skulle ringare vara, än Leviternas, utan bredö mid Tijonde, offer, &c. som Guds Lag dem till-ågnar, gifwit dem åtskilliga andra bedersamma underbålls medel (c). Ut multa paucis complectamur: tota argumentorum, in citato scripto allatorum, series huc redit, ut ostendatur, decimarum perceptionem Sacerdotibus in universum & in quocunque Testamento spectatis, æqualiter deberi; quam tamen opinionem fundamento minus firmo niti, supra probavimus.

- (a) Vid. *Handlingar om Riksdagen år 1682, utgifne af J. H. LIDÉN p. 231.* (b) Ex eo, quod Ethnici etiam suis Diis decimas solverint, Eruditi nonnulli occasionem arripuerunt statuendi, decimarum præstationem esse juris naturalis, quod certe valeret argumentum, nisi constaret, unam eandemque consuetudinem pluribus gentibus interdum fuisse communem. (c) Vid. *Scripti modo citat. p. 235.*

§. VII.

Quod ad jus illud præscriptionis attinet, quo patrocinium suæ causæ in nominato scripto quærit Clerus (a), idem facilius citatur, quam præsentis disquisitioni recte applicatur: involvit enim idem immemoriam eandemque non interruptam alicujus rei possessionem; qualis in decimarum præstatione non reperitur, docente Historia, fuisse tempus, aliquot seculorum intervallo constans, quo Sacerdotes Christiani in Ecclesia recens plantata decimas a suis Auditoribus nec postulaverint, nec impetraverint. Docent insuper monumenta Ecclesiastica, decimas a nonnullis Ecclesiæ jam adultæ Patribus laudatas, at cujusvis tamen arbitrio usque ad Seculum VI fuisse relictas, cujus anno LXXXV in Concilio Matiticonensi decimarum necessitas a congregatis Episcopis fuit imposita, simulque statutum, ut *ad tenorem Legum Divinarum Sacer-*
B
doti-

dotibus ac Ministris Ecclesiarum omnis populus decimas fructuum suorum præstaret, &--- ut mos antiquus a fidelibus reparetur, & decimas Ecclesiasticis famulantibus ceremoniis populus omnis inferat, quas Sacerdotes aut in pauperum usum, aut in captivorum redemptionem prærogantes, suis orationibus pacem populo ac salutem impetrent (b). Parum tamen decretum hoc Episcopale valuisse videtur, CAROLO M. a suis civibus ægre obtinente, ut decimas solverent Ecclesiasticas (c). Obiter quoque observamus, quod nec in Ecclesia Christiana, in septemtrionalibus hisce oris plantata, cum ejusdem institutione, decimarum Ecclesiasticarum præstatio invaluerit; docent enim Annales, Religione Christiana cum in Sveciam, tum in Daniam seculo IX admista, Lanos post bina abhinc secula adeo ægre tulisse decimarum censum, ut Regem CANUTUM IV, Sacerdotum postulatis velificaturum, & decimas imperantem, seditione propterea exorta An. 1087 e medio sustulerint, nec populum SvioGothicum ante seculum XII ad decimas Sacerdotibus præstandas permotum fuisse. Unde apparet, primos Christianos præstationem decimarum Ecclesiasticarum instituti Divini loco non habuisse.

- (a) Dum *SELDENUS in Historia Decimarum* Londini An. 1618 edita, decimas Juris Divini esse negaret, Clerum adeo in se concitavit, ut hic Regium obtineret mandatum, quo Seldenus sub carceris comminatione adversariis respondere vetabatur, & ad palinodiam die 28 Januarii canendam cogebatur. (b) Vid. *HARDUINI Libr. de Conciliis Tom. III. p. 461.* (c) Vid. *de MONTESQUIEU L'Esprit des Loix Tom. IV. p. m. 36.*

§. VIII.

Quum itaque fundamentum decimarum Ecclesiasticarum a jure Divino sive Naturali, sive Positivo, utpote quarum præstatio hoc antevertit, non sit repetendum; consequens est, ut eadem

eadem institutis ac Legibus civilibus suam debeant originem. Quantum etiam ex antiquissimis colligere licet Historiarum monumentis, veteres populi conferre solebant decimas in tes-
 seram animi, ob accepta beneficia gratissimi; præcipue vero
 dum animadverterunt, civitatis suæ Rectoribus ea prædia nec
 non alia emolumenta, quæ circa imperii auspicia ad se suam-
 que familiam nec non aulam pro munerum dignitate sustentan-
 dam acceperant, non sufficere, æquisimum judicarunt cives,
 novas symbolas, & quidem pecuniarum defectu, qui tunc fuit,
 decimam proventuum, a se perceptorum, partem in ærarium
 quotannis conferre (a), quarum decimarum partem Princeps
 deinde suis officialibus, Sacerdotibus præcipue, qui cultus
 DEI publici specialem agerent curam, concessit; qua igi-
 tur concessione decimæ Ecclesiasticæ nituntur, jure tributa ci-
 vibus imponendi, utpote Majestatico, ad solum Principem per-
 tinente. Primi igitur Episcopi, decimas obtenturi, non postu-
 larunt, has sibi, tamquam Dei Ministris, aut ex speciali DEI
 mandato, ex novi Testamenti pandectis sumto, deberi, sed
 eas ex consensu Regni Optimatum sunt consecuti. Confirma-
 tur hæc opinio inter alia ex iis, quæ de JERULVERO,
 Scarensum Præfule, hujus in eandem cathedram successor
 BRYNOLPHUS canit (a). Rex quoque gl. m. GUSTAVUS
 I: in Comitibus Wadstenensibus An. 1526 habitis, binas deci-
 marum partes publicis vindicavit usibus (b), & postea An.
 1528 decimas sic dictas Principales, ab omnibus bonis, deci-
 mo quolibet anno, aut ubi e vita excesserat Paterfamilias,
 pendendi solitas, utpote in se iniquissimas, abrogavit (c); aliter
 pro suo in Religionem studio facturus, nisi probe novisset,
 decimarum regimen civili imperio fubesse.

(a) SAMUEL Propheta ex mandato DEI jus Regium populo
 Israëlitico, Regem petenti, explicans, indicat, quod fu-
 turus Rex a suis subditis decimas exigeret 1. Sam. VIII:
 15; quo ipso significare voluit morem, a vicinis Regibus
 receptum. (a) Vid. *Rev. E. BENZELII Monument. Ec-
 clesiast.*

eclesiast. p. 74. (b) Vid. Nob. STIERNMANNI Riksdags och Mödens Beslut Tom. I. p. 39. (c) Vid. Mandatum Regis GUSTAVI I. de An. 1528 cit. a Nob. IHRE in Glosfario sub voce Hufwud Tijonde p. 920.

§. IX.

Moralitatem decimarum Ecclesiasticarum, ut de illa quæ nostram proponamus sententiam, ad eundem tenorem singuli non æstimant Eruditi. Sunt enim qui hoc stipendii genus, ut ab æquitate prorsus remotum, condemnant. *De tous les revenus* (ita scribit quidam ex Recentioribus) *celui, qui convient le moins aux Prêtres de la nouvelle Loi, ce sont les dixmes - - - Tout ce qu'on peut appeller profit, est indigne de Sacerdoce, mais par des raisons particulières le casuel est une chose, qui approche de l'impïété & de l'inhumanité* (a). Enimvero quando decimæ solvuntur Sacerdotibus a suis Auditoribus ob probam informationem & viam salutis sibi sollicitè monstratam, mutua hoc modo inter utrosque alitur benevolentia, hætenus decimarum institutum laudem, nullam vero meretur censuram. Si autem forte contingeret, ut unus vel alter Ministrorum Ecclesiæ solutionem decimarum rigide nimis exigeret, gregemque a se fovendum ita exhaustiret, ut cuique pateret, quod reddituum colligendorum majorem, quam animarum ad meliorem frugem deducendarum, haberet rationem; ipsum tamen institutum ob istam particularem anomaliam non improbandum; salvo canone; quod abusus non tollat usum. Sed ne extra oleas exspatiari judicemur, filum disquisitionis nostræ heic abrupimus.

(a) Vid. *Elements de la Politique Tom. V. p. 253.*

